

Museovirasto  
PL 913  
00101 Helsinki

Asiakirjan nimi: HELSINKI, Lapinlahden entisen mielisairaalan puiston ja  
maisemakokonaisuuden (91-432-5-2) rakennussuojeluasia  
Asiakirjan päivämäärä: 28.11.2019  
Diaarinumero: MV/14/05.01.01/2019  
Asiakirjan tunnus / Docid: 210972  
Asiakirjan allekirjoittajat: Intendentti, Maarit Mannila, Esittelijä, 28.11.2019 13:25:26, C=FI  
Päijohtaja, Juhani Kostet, Päättäjä, 2.12.2019 11:09:17, C=FI  
Tarkistesumma: 98adfe5fb720ee5c1b7b9c4de2c0019a  
43e78df4f7e00b9186345071c123fde7  
499f726b8789f2d82455ce96b5e2d23d  
4c529681c13d680e3b3d851101398689

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Museoviraston sähköisessä tietojärjestelmässä. Lisätietoja  
Museoviraston kirjaamosta (0295 33 6000, kirjaamo@museovirasto.fi)



**Lausunto**

28.11.2019

MV/14/05.01.01/2019 1 (3)

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus  
PI 36  
00521 HELSINKI

Viite UDELY/6332/2019

Asia **HELSINKI, Lapinlahden entisen mielisairaalan puiston ja maisemakokonaisuuden (91-432-5-2) rakennussuojeluasias**

Helsinki-seura ry on tehnyt Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle rakennussuojeluesityksen Helsingin Lapinlahden entisen mielisairaalan sairaalapuiston ja maisemakokonaisuuden suojelusta rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) nojalla. Lisäksi Helsinki-seura ry esittää kohteen asettamista vaarantamiskieltoon päätöksen valmistelun ajaksi.

Esitys perustuu eri alojen kulttuuriperinnön asiantuntijoiden näkemykseen suojeltavaksi esitetystä puistoalueesta rakennuksineen kansallisesti arvokkaana, ainutlaatuisena ja erityissuojelua vaativana kokonaisuutena. Suojelua katsotaan tarvittavan, koska nykyistä suojelua ei pidetä riittävänä jäljellä olevan sairaalapuiston säilymisen ja kokonaisuuden vaalimisen kannalta. Esitystä perustellaan lisärakentamisen uhalla, joka liittyy alueen mahdolliseen myyntiin, kehittämiseen ja asemakaavan muutokseen ja meneillään olevaan ideakilpailuun, jossa kaupunki kohteen omistajana ja kaavoittajana pitää lisärakentamista puiston eteläreunassa mahdollisena. Helsinki-seura ry katsoo, että Lapinlahti on rakennettuna alueena rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 3§:n mukainen suojelukohde, jolla on alueineen merkitystä henkilöhistorian, rakennustaiteen, erityisten ympäristöarvojen, puutarha- ja puistoarvojen sekä kohteen käytön ja siihen liittyvien tapahtumien kannalta.

Lapinlahden mielisairaalan perustaminen ja rakentaminen liittyy Suomen mielisairaalahoidon järjestämiseen autonomian ajan alussa. Lapinlahti perustettiin kansainvälisten esikuvien mukaan ja päärakennus valmistui 1841 Helsingin uudelleenrakentamista pääkaupungiksi johtaneen, rakennushallinnon päällikkö, arkkitehti Carl Ludvig Engelin johdolla. Muut rakennukset ja puisto toteutuivat vähitellen, muodostaen väljään järjestelyyn perustuvan, osin luonnonmukaisen, mutta myös istutuksin ja kulkureitein jäsenellyn sairaala-alueen. Puistoalueen pinta-alaa on 1920-luvulta lähtien merkittävästi eteläreunalta supistettu, kaupungin länteen laajentamisen tarpeisiin.

Lapinlahden entisen mielisairaalan rakennuksista päärakennus, huoltorakennuksen vanhempi osa, Venetsia-rakennus, Omenapuutalo (puutarhurin asuinrakennus), Terapiatalo ja kellarirakennus on suojeltu rakennussuojelulain nojalla, Ympäristöministeriön 26.4.1994 vahvistamalla päätöksellä (YM/30/561/93). Kohde on myös valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (Valtioneuvoston 2009 vahvistama RKY-inventointi).

Sen jälkeen on vielä muut rakennukset (huoltorakennuksen nuorempi osa, varastorakennus, entinen sairaalan henkilökunnan asuinkerrostalo ja kaivon suojarakennus) sekä entinen sairaalapuisto sekä päärakennuksen sisäpihat (etupiha ja ulkoilupiha) suojeltu asemakaavalla (nro 12046, tullut voimaan 6.7.2012).

Entisen mielisairaalan rakennukset, piha-alueet ja sairaalapuistosta jäljellä oleva alue on siten tullut suojelluksi sellaisena kokonaisuutena, jollaiseksi mielisairaala oli erityisesti 1900-luvun kuluessa toteutettujen muutosten myötä muotoutunut. Merkittävimpiä muutoksia ovat olleet alkuperäisten, puurakenteisten huolto- ja talousrakennusten poistaminen tai korvaaminen uusilla ja henkilökunnan asuinrakennukset.

Lapinlahden entistä sairaalapuistoaluetta koskevasta suojeluesityksestä Museovirasto on lausunut aiemmin 10.12.1999 (MV/62/600/1999) ja 12.5.2006 (MV/7/600/2006). Tällöin Museovirasto on puoltanut puiston suojelua rakennussuojelulain nojalla, sillä suojeltuja olivat vain vuoden 1994 suojelupäätöksellä suojellut rakennukset. Museovirasto esitti lausunnossaan myös puistoon kohdistuvia suojelumääräyksiä. Ympäristöministeriö ei vahvistanut suojelua puiston osalta.

Tämän jälkeen puisto ja aiemmin suojelemattomat rakennukset on suojeltu 5.7. 2012 voimaan tulleella asemakaavalla. Museovirasto oli todennut asemakaavan merkintöineen ja määräyksineen turvaavan sairaalan historiallisen puiston suojelun siinä laajuudessa ja sillä tarkkuudella, mitä alueen kulttuurihistoriallisten arvojen turvaaminen edellyttää (MV/292/303/2011). Suojelutavoitteet perustuivat kaupungin teettämiin alueen puistohistoriallisiin selvityksiin.

Museoviraston aiemmissa lausunnoissaan esittämä suojelun kohdentuminen on toteutunut vuonna 2012 vahvistetun asemakaavan suojelumääräyksissä, ja niiden mukaisesti toteutetussa puiston ylläpidossa ja kunnostamisessa. Entisen sairaalan rakennusten vesikatot ja julkisivut ja sisäpihat samoin kuin puisto tukimuureineen, istutuksineen ja kävelyteineen on 2015-2018 kunnostettu niiden säilymisen turvaamiseksi, rakennustaiteellisia ja kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä ja historiallista kerroksisuutta vaalien. Toimenpiteet on dokumentoitu suojelua palveleviksi korjausraporteiksi. Kaupunki on myös teettänyt rakennuksista rakennushistoriallisen selvityksen. Rakennukset ovat täydessä käytössä, ja entinen sairaala-alue julkisena puistona.

Kiinteistön omistaja Helsingin kaupunki on vuonna 2018 käynnistänyt alueen kehittämisestä, myös lisärakentamisen mahdollisuuksista, ideakilpailun, joka on vielä vailla ratkaisua. Ratkaisut saattavat johtaa myös tarpeeseen uudistaa alueen asemakaavaa, parhaassa tapauksessa alueen ominaispiirteet huomioiden ja niitä tukien. On myös mahdollista, että ratkaisut luovat uhkia olevan kokonaisuuden keskeisten piirteiden säilymiselle.

#### Museoviraston kanta

Lapinlahden entinen mielisairaalan alue on maamme sairaalarakennusperinnön kannalta ainutlaatuinen kohde ja valtakunnallisesti erityisen merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Ympäristöministeriön vahvistama suojelupäätös vuodelta 1994 ja voimassa oleva asemakaava ovat yhdessä tukeneet sen vaalimista kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaana kokonaisuutena, ja toisaalta mahdollistaneet entisen sairaala-alueen käyttämisen kansalaisten hyvinvointia laaja-alaisesti palvelevana alueena. Suojelutavoitteet ovat tähän mennessä toteutuneet ja rakennusten, piha-alueiden ja puiston suojeluarvot ovat vahvistuneet.

Huolimatta siitä, että ennen nykyistä asemakaavaa sairaala-aluetta on jo merkittävästi supistettu ja rakennuskantaa ajan mittaan uudistettu, ovat alkuperäinen kokonaisuus ja sen tarkoitus vielä hahmotettavissa. Rakennusten säilyminen on toistaiseksi turvattu nykyisen

rakennussuojelupäätöksen nojalla ja nykyisellä asemakaavalla, jolla myös piha-alueet ja puisto rakenteineen, vanhoine puineen ja istutusalueineen on suojeltu.

Pääjohtaja

Juhani Kostet

Intendentti

Maarit Mannila